

Самостійна робота студента – перший крок в роботі практичного лікаря

Н. В. Малярська¹, М. І. Драчук²

Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького, м. Львів, Україна

*Corresponding author. E-mail: n.malyarska@gmail.com¹, maryashka0503@gmail.com²

Paper received 29.04.2016; Accepted for publication 12.05.2016.

Анотація. В статті представлена інформація про особливості навчального процесу в умовах ЄКТС – Європейської кредитно-трансферної накопичувальної системи. Наголос зроблено на самостійну роботу студентів у ВНЗ – вищих начальних закладах України. Приведено деякі дані британських дослідників для модифікації навчального процесу в сучасних умовах.

Ключові слова: вища освіта в Україні, ЄКТС, самостійна робота студентів.

«...Навчіться виконувати чорнову роботу в науці. Вивчайте, зіставляйте, примножуйте факти. Яким не було б досконалим крило птаха, воно ніколи б не змогло підняти його вгору, не спираючись на повітря. Факти – це повітря вченого. Без них Ви ніколи не зможете злетіти. Без них Ваші "теорії" – порожні потуги».

І.П. Павлов

Актуальність теми. У сучасних умовах розвитку вищої освіти в Україні самостійна робота студентів набуває все більшого значення. Самостійна робота студентів регламентована Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України, прийнята законом України «Про вищу освіту» (2014р.) і залишається актуальною темою в організації ЄКТС – Європейської кредитно-трансферної накопичувальної системи в Україні [1,4]. Самостійна робота студентів в сучасних умовах є важливим важелем у майбутній роботі практичного лікаря. Державна національна програма «Освіта. Україна ХХІ ст.» визначила стратегію розвитку освіти в Україні, пріоритетні напрями та шляхи створення системи безперервного навчання [2,4].

Мета статті: обґрунтувати необхідність впровадження конспектів для самостійної роботи у навчальний процес студентів-медиків як засобу управління їх самостійним навчанням. Ведення конспекту забезпечить високі результати навчання і створить умови для формування професійної компетентності майбутніх лікарів-практиків. Конспекти допоможуть на початках практичної діяльності лікаря загальної практики, тому що зекономлять час для пошуку нової інформації, а це допоможе у спілкуванні з пацієнтом [4,11].

Самостійна робота студентів забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни: підручники, навчальні та методичні посібники, додаткова фахова література, наукові видання. Дидактичне забезпечення самостійної роботи студентів передбачає використання конспектів.

Нова парадигма організації навчального процесу в умовах ЄКТС передбачає:

- навчання, орієнтоване на результат (набуття студентом відповідних компетенцій під час вивчення кожної дисципліни);
- навчання орієнтоване на особу, яка навчається (підтримка студентів у виробленні ними власних стилів та набуття досвіду навчання);
- пацієнтоорієнтоване навчання (для медичних факультетів).

Завдання викладача кафедри – допомогти студентам стати ефективними учнями, об'єднати їх у діяльне співтовариство. З цією метою необхідно наділити студентів повноваженнями керувати власним навчанням [5,6].

Самостійна робота є одним з найважливіших компонентів освітнього процесу, що передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних, поза аудиторних занять, без участі викладача, так і під його безпосереднім керівництвом. У контексті сучасної системи навчання самостійна робота домінує серед інших видів навчальної діяльності студентів після практичної підготовки (може становити від 15 до 55% навчального програмового матеріалу) та дозволяє розглядати накопичувані знання як об'єкт власної діяльності студента [5].

Для формування професійної якості лікаря, необхідним є не лише вміння працювати без сторонньої допомоги, але і вирішувати цілісні завдання, складні ситуаційні задачі, приймати рішення в наданні невідкладної допомоги, аналізувати ситуацію, прогнозувати її перебіг та практично реалізувати. Особистість лікаря в сучасних умовах має більше вимог, тому репродуктивна самостійна робота повинна бути лише частиною професійної діяльності. Лікар-практик повинен постійно вдосконалювати самого себе, йти вперед, робити правильні висновки з інших ситуацій, ставити нові цілі і завдання і працювати. Треба думати, що відсутність будь-якого компонента не дозволяє формувати самостійність як особистісну якість майбутнього спеціаліста [8].

Найважливішим компонентом самостійності є прийняття рішень. Ця риса студента-медика насамперед забезпечує потребу самореалізації. Здатність приймати рішення ґрунтується на розумінні суттєвого вміння порівнювати, здійснювати аналіз, синтезувати та узагальнювати, планувати, робити висновки, організовувати свою роботу постійно [7].

Цілеспрямована сукупність дій студента під керівництвом викладача на основі використання засобів супроводу навчального процесу передбачає самостійність – можливість здійснювати самостійну роботу на основі формування якостей рефлексивного керування [8].

Самостійну роботу студентів можна класифікувати за різними критеріями:

1. За характером керівництва і способом здійснення контролю за якістю знань з боку викладача можна виділити:

- а) аудиторну та позааудиторну;
- б) колективну роботу під контролем викладача.

2. За рівнем обов'язковості:

а) обов'язкову, визначену навчальними планами і робочими програмами;

б) рекомендовану;

в) зніційовану.

3. За рівнем прояву творчості:

а) репродуктивну, що здійснюється за певним зразком;

б) реконструктивну, яка передбачає слухання і доповнення лекцій викладача, складання планів, конспектів, тез тощо.

в) евристичну, спрямовану на вирішення проблемних завдань, отримання нової інформації, її структурування.

г) дослідницьку, яка орієнтована на проведення наукових досліджень[4,7].

Контроль самостійної роботи студентів включає:

- перевірку конспектів, рефератів, розв'язаних задач, розрахунків, виконаних графічних вправ, індивідуальних завдань;

- відповіді на контрольні або тестові питання.

Окрім самостійного засвоєння знань студенти мають опанувати методи аналізу, синтезу, узагальнення інформації.

Важливим для професійної освіти є навчити студента опанувати професійну термінологію, оперувати спеціальною термінологією, аргументовано висловлювати власну думку, аналізувати факти, опонувати та вміти вести дискусію. В зв'язку з цим значення набуває самостійна робота з додатковими джерелами (госларіями, енциклопедіями, словниками, базами даних), що забезпечує можливість зіставлення матеріалу, узагальнення, порівняння, аналізу, класифікації [3; 4; 8].

Застосування сучасних інформаційних технологій у процесі організації самостійної роботи має ряд переваг:

- навчальний матеріал подано на сучасному рівні;

- можливість вибору студентом індивідуального режиму роботи;

- використання можливостей переносу навчального матеріалу на електронні носії;

- варіативність завдань з особистісно-зорієнтованим урахуванням можливостей та здібностей студентів;

- підвищення професійної мотивації студентів;

- можливість об'єктивного електронного контролю за станом засвоєння студентом необхідного навчального матеріалу[3; 9].

На медичному факультеті університету Лідсу у Великій Британії серед основних способів наділити студентів повноваженнями виділено:

- працюйте зі студентами на заняттях з використанням інтерактивних технологій;

- методично налаштовуйте їх на самостійну роботу, об'єктивно оцінюйте самостійну роботу на наступному занятті;

- заохочуйте використання інформаційних методик в аудиторії та виробіть звичку у студентів працювати вдома, «на ходу» (в автобусі, метро, тощо);

- залучайте студентів до «реальних питань» – мотивувати, підкреслювати, демонструвати вагомість вивчення теми навчального заняття (практичного та лекційного) для застосування в практиці.

Мабуть доцільно тут згадати про цикл Демінга: ПЛАНУЙ – ДІЙ – ПЕРЕВІРЯЙ – ВПЛИВАЙ (ВТІЛЮЙ).

Британські дослідники вважають, що в умовах студенто-центрованого підходу партнерства та співробітництва викладачів та студентів, сучасний викладач це:

- помічник (facilitator);

- радник (counsellor);

- консультант(adviser);

- контролер(controller).

Зазначені вище функції викладача націлені на створення оптимального навчального середовища для ефективного навчання, в тому числі – самостійного.

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Самостійна робота студента забезпечує систему навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни: підручник, навчальні та методичні посібники, конспект лекцій викладача, практикум, навчально-методичний комплекс дисципліни тощо. Методичні матеріали для самостійної роботи студентів повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку студента. Для самостійної роботи студенту також рекомендують відповідну наукову та фахову монографічну і періодичну літературу [4,10].

Самостійна робота майбутнього спеціаліста повинна бути спрямована не тільки на формування професійних знань та вмінь, а й розвиток організаторських та комунікативних якостей. Найважливіше у роботі спеціаліста – це вміння володіти собою, відчувати своє тіло, вміти знімати напруження та розслаблюватися, а також викликати у собі відчуття стриманої сили та впевненості. Оптимальним у роботі сучасного спеціаліста є вміння управляти своїми емоціями, налаштовуватися на подолання труднощів, «знімати» психологічний вплив невдач та долати страх майбутньої діяльності [11].

На думку Г. Сковороди, добре виховану людину характеризують такі моральні якості, як любов до Вітчизни і праці, чесність, правдивість, скромність, сила волі, почуття людської гідності та дружби.

Самостійна робота це навчання – свідомий, цілеспрямований процес «подорожування в невідоме», який відбувається постійно, без вікових обмежень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про вищу освіту»//2014, № 37-38, ст.204.
2. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ ст.). – К., 1999.
3. Гризун Л. Є. Дидактичні особливості сучасного комп'ютерного підручника // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. – ХДПУ, 2000.

4. Журавська Л. М. Концептуальні умови управління самостійною роботою студентів у ВНЗ // Освіта та управління. – Т. 3. – 1999. – №2.
5. Кудрянт З. Н. Система освіти в Україні // Педагогіка. Навч. Посібник. – Одеса: ПДПУ, 2001. – С. 55-56.
6. Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії: Практикум. Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. – Т.: ТИПУ, 2008
7. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії: Навч. посіб. для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – Т.: Навчальна книга «Богдан», 2003.
8. Гуманізація навчально-виховного процесу : збірник наукових праць / [за заг. ред. проф. В.І. Сипченка]. – Вип. LIX. – Слов'янськ: СДПУ, 2012. – 355 с.
9. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / [З.Н. Курлянд, Р.І. Хмельюк, А.В. Семенова та ін.]. – К.: Вища школа, 2005. – С. 241.
10. Ярьсько К.В. Культура управління навчальною діяльністю студентів. – Х.: ХНУРЕ, 2004. – 235с.
11. В.Є Мілерян //Методичні основи підготовки і проведення навчальних занять в медичних вузах (методичний посібник): – Київ, «Хрещатик», –2004. – 80 с.

REFERENCES

1. Law of Ukraine "On Higher Education" // 2014, № 37-38, Article 204.
2. State national program "Education" (Ukraine XXI century.). - K., 1999.
3. Gryzun L.E. Didactic features of modern computer textbook // means of educational and research work. - HDPU, 2000.
4. Zhuravska L.M. Conceptual condition management independent work of students in higher education // Education and Management. - T. 3. - 1999. - №2.
5. Kudryant S.N. Education system in Ukraine // Pedagogy. Teach. Manual. - Odessa: SPAP, 2001. - P. 55-56.
6. Mieszko G.M. Introduction to the teaching profession: Workshop. Teach. guidances. for university students. - T. : TYPE, 2008
7. Fitsula M. Introduction to the teaching profession: Training. guidances. for students of higher educational institutions of education. - T. : Educational book "Bogdan", 2003.
8. Humanization of the educational process: collection of papers / [by the Society. Ed. prof. V.I. Sypchenko]. - Vol. LIH. - Slavyansk: SDPU, 2012. - 355 p.
9. Higher School of Pedagogy: teach. guidances. / [Z.N. Kurlyand, R.I. Hmelyuk, A.V. Semenov et al.]. - K. : High School, 2005. - P. 241.
10. K.V. Jaresko Culture management training activities of students. - H. : KNURE, 2004. – 235 p.
11. V.YE. Mileryan // Methodical bases of preparation and holding of classes in medical schools (textbook): - Kyiv, "Khreshchatyk" -2004. - 80 p.

Independent work of students - the first step in the practitioner.

Malyarska N., Drachuk M.

Abstract. This article provides information about the features of the educational process in terms of ECTS – European Credit Transfer and Accumulation System. Emphasis is placed on independent work of students in higher education - higher education institutions of Ukraine. We give some details of British researchers to modify the educational process in modern conditions.

Keywords: higher education Ukrainian, ECTS, individual work of students.

Самостоятельная работа студента – первый шаг к работе практикующего доктора.

Н. В. Малярская, М. И. Драчук

Аннотация. В статье представлена информация об особенностях учебного процесса в условиях ЕКТС - Европейской кредитно-трансферной накопительной системы. Акцент сделан на самостоятельную работу студентов в ВУЗах – высших учебных заведениях Украины. Приведены некоторые данные британских исследователей для модификации учебного процесса в современных условиях.

Ключевые слова: высшее образование в Украине, ЕКТС, самостоятельная работа студентов.